

Van de strafrechter en de voetbalwedstrijd

**HR 25 september 2018, ECLI:NL:HR:2018:1769,
in cassatie van ECLI:NL:GHDHA:2017:2324**

Inleiding

In de wedstrijd Feyenoord-Vitesse van afgelopen zondag 30 september jl. heeft voetballer Van Persie in de laatste minuut van de blessuretijd van de tweede helft een rode kaart gekregen na een door hem uitgevoerde tackle op de enkels van een tegenstander.

De aanklager van de KNVB wil Van Persie een schorsing opleggen van drie wedstrijden, waarvan één voorwaardelijk. Van Persie heeft direct aangekondigd de schorsing niet te zullen accepteren en daar zeker tegen in beroep te zullen gaan.¹

Van Persie verweert zich door te stellen dat hij weliswaar de tackle te laat inzette, maar op de bal speelde en daarbij slechts de enkel schampte van de tegenstander. Bovendien geeft Van Persie aan dat hij de tackle inzette met een gekromd in plaats van een gestrekt been. Van Persie vindt bovendien dat een tackle van hem als aanvaller anders moet worden beoordeeld dan een tackle gedaan door een verdediger.² De commentator van FOX Sports gaat bij het zien van de overtreding uit van een gele kaart.³ De scheidsrechter staat heel dicht bij de uitgevoerde tackle en sanctioneert de actie van Van Persie met een rode kaart.

Vijf dagen voorafgaand aan deze wedstrijd van Feyenoord heeft de Hoge Raad zijn hier te bespreken arrest gewezen. In de onderhavige strafzaak draait het ook om een zogenoemde 'sliding tackle', zoals in die sliding van Van Persie. Op grond van dit arrest en het gevoerde verweer van Van Persie valt op voorhand geenszins uit te sluiten dat Van Persie veroordeeld zou kunnen worden voor mishandeling. In deze annotatie sta ik stil bij dit arrest en de mogelijke implicaties ervan op de voetbalwedstrijd in het algemeen.

Het hier te bespreken arrest van de Hoge Raad van 25 september 2018⁴ is één van de twee op gelijke datum gewezen arresten met betrekking tot een strafrechtelijke kwalificatie van een actie tijdens een sportwedstrijd.

In een eerder arrest (*Kokmeijer*) van 22 april 2008⁵ betreffende een (beruchte) sliding, schetst de Hoge Raad het toetsingskader voor handelingen c.q. acties van spelers/deelnemers tijdens een sportwedstrijd c.q. voetbalwedstrijd die strafrechtelijk kunnen worden gekwalificeerd oftewel de strafrechtelijke aansprakelijkheid in sportsituaties.

Het toetsingskader luidt als volgt:

1. De omstandigheid dat een gedraging is verricht in een sport- of spelsituatie, is geen zelfstandige factor bij de beoordeling van de vraag of het ten laste gelegde opzettelijk is. Dit betekent dat de beoordeling van een gedraging in een sport- en spelsituatie aan de hand van dezelfde maatstaven zou moeten plaatsvinden, als een gedraging die buiten een sport- of spelsituatie is verricht.
2. De 'actie' van verdachte, waardoor aan een (tegen)speler zwaar lichamelijk letsel is toegebracht, levert een flagrante overtreding van de regels van het voetbalspel op.
3. Aan de hand van de uiterlijke verschijningsvorm van de actie van verdachte kan niet anders worden geoordeeld dan dat verdachte met de onderhavige gedraging de aanmerkelijke kans op het toebrengen van zwaar lichamelijk letsel op de koop toe heeft genomen/heeft aanvaard.
4. De omstandigheid dat de gedraging is verricht in een sport- of spelsituatie, in een geval als i.c. wel van belang zou kunnen zijn voor de vraag of het bewezenverklaarde kan worden gekwalificeerd als mishandeling (vgl. HR 10 september 1996, DD 97.004).

* Mr. Noa de Leon-van den Berg is advocaat bij Advocatenkantoor De Leon.

1. www.nu.nl/voetbal/5489933/van-persie-niet-akkoord-met-twee-duels-schorsing-rood-vitesse.html; bij het schrijven van deze bijdrage is mij nog geen uitkomst van de procedure bij de beroepscommissie KNVB bekend.
2. www.nu.nl/voetbal/5488715/matchwinner-van-persie-snapt-niks-van-rode-kaart-vitesse.html.
3. www.foxsports.nl/video/2964223/samenvatting-feyenoord-vitesse-2964223/.
4. ECLI:NL:HR:2018:1769, in samenhang met ECLI:NL:HR:2018:1764, welk arrest hier niet nader wordt besproken.
5. ECLI:NL:HR:2008:BB7087, NJ 2008/375, m.nt. Keijzer.

In de onderhavige strafzaak draait het om een actie, een zo genoemde 'sliding tackle', tijdens een amateurvoetbalwedstrijd. Ik veronderstel de sliding tackle bekend bij de lezer. De tegenspeler heeft aan deze sliding tackle een dubbele beenbreuk van het linkerbeen (kuitbeen en scheenbeen) en/of een scheurtje in het linker enkelgewricht overgehouden. Met andere woorden de tegenspeler heeft ten gevolge van de actie zwaar lichamelijk letsel opgelopen.

De speler die de sliding tackle heeft ingezet, verdachte, is primair ten laste gelegd opzettelijk toebrengen van zwaar lichamelijk letsel in de zin van een dubbele (linker)beenbreuk en/of scheurtje enkelgewricht (art. 302 lid 1 Sr). Het hof oordeelt dat er geen sprake is van voorwaardelijk opzet op zwaar lichamelijk letsel en spreekt verdachte hiervan vrij. Subsidiair is ten laste gelegd mishandeling zwaar lichamelijk letsel ten gevolge hebbend. Hiervoor wordt verdachte wel veroordeeld (art. 300 lid 2 Sr).

In tegenstelling tot de straf in eerste aanleg (taakstraf van 120 uren) wordt aan verdachte in appèl een taakstraf voor de duur van 100 uren opgelegd. Met toewijzing van de vordering van benadeelde partij van € 8867,41 (bestaande uit € 13671,41 materiële en € 7500 immateriële schade).

Verdachte is hiervan in cassatie gaan. De Hoge Raad heeft het arrest van het gerechtshof bekrachtigd.

In eerste instantie lijkt dit arrest niet bepaald een opvallend arrest. Toch roept het arrest van de Hoge Raad een aantal vragen op met betrekking tot het voorwaardelijk opzet en ook ten aanzien van de wederrechtelijkheid van de sliding tackle.

Bewezenverklaring

De Hoge Raad bekrachtigt de bewezenverklaring van mishandeling zwaar lichamelijk letsel ten gevolge hebbend. De belangrijkste bewijsmiddelen daarbij zijn de eigen waarneming van het hof ter zitting en de betreffende Aanvullende instructies veldvoetbal juli 2015 bij de Spelregels veldvoetbal 2016-2017 van de KNVB (hierna: Instructie veldvoetbal KNVB) waarin de sliding tackle in het algemeen wordt besproken.

Eigen waarneming

Verdachte heeft ter zitting voorgedaan hoe hij zijn actie, aangemerkt als een 'sliding', heeft uitgevoerd. Het hof heeft daarbij vastgesteld dat verdachte de sliding heeft ingezet toen hij zich schuin achter en in onmiddellijke nabijheid van de tegenspeler bevond, terwijl hij ruimte noch gelegenheid had te glijden waardoor hij daarbij zowel de bal als de man speelde.⁶ Met andere woorden de sliding kon niet naar behoren worden uitgevoerd, zoals beschreven in de Instructie veldvoetbal KNVB, gelet op beperkte ruimte die er was om te glijden, te 'sliden'.

Het hof heeft voorts het volgende citaat van die Instructie veldvoetbal KNVB opgenomen in de bewijsmiddelen:

'Bij het maken van een sliding tackle loopt de speler altijd bewust het risico dat hij de bal niet speelt of raakt en dus te laat komt en daardoor zijn tegenstander ten val brengt. Bedenk ook dat voor een sliding tackle ruimte nodig is, namelijk ruimte om de glijdende beweging over de grond te kunnen uitvoeren. Als de sliding tackle van te dichtbij wordt ingezet, valt de aangevallen speler vrijwel zeker over het (uitgestoken) been van zijn tegenstander.

Vooraf de sliding tackle die van achter of opzij op een tegenstander wordt ingezet, terwijl deze de bal aan de voet heeft, moet door de scheidsrechter nauwkeurig in het oog worden gehouden. Het is namelijk de bedoeling dat met een sliding tackle uitsluitend de bal wordt gespeeld. Als de tegenstander wordt geraakt, dan is dat altijd een overtreding, maar ook nog een gevaarlijke actie. In feite is een groot deel van de zogenaamde sliding tackles strafbaar. Het aantal blessures ten gevolge van de acties die sliding tackles worden genoemd is groot.'

Gelet op hetgeen vast is komen te staan, is deze sliding tackle aan te merken als een overtreding en zelfs een gevaarlijke actie in de zin van de Instructie veldvoetbal KNVB.

Maar wat maakt nu dat deze sliding tackle als wederrechtelijk is aan te merken? Immers, niet elke tackle dan wel iedere overtreding (in de zin van de Instructie veldvoetbal KNVB) is wederrechtelijk in die zin dat de overtreding een strafrechtelijk verwijt oplevert. Niet iedere overtreding (handeling) in een sportwedstrijd levert een mishandeling op. Toch?

(Voorwaardelijk) opzet

Het hof gaat er weliswaar van uit dat gelet op de verklaring van verdachte, het de bedoeling van verdachte was om balbezit te verkrijgen (geen oogmerk). Verdachte heeft de sliding ingezet terwijl hij de ruimte noch gelegenheid had te glijden waardoor verdachte zowel op de bal als op de man speelde. Door op deze wijze zijn actie in te zetten, heeft verdachte zich willens en wetens blootgesteld aan de aanmerkelijke kans dat zijn tegenspeler pijn of letsel zou oplopen ten gevolge van de sliding tackle, maar heeft hij die kans ten tijde van de gedraging 'op de koop toegenomen'.⁷

Hierdoor staat vast, aldus het hof, dat verdachte de aanmerkelijke kans heeft aanvaard dat de tegenspeler geraakt zou worden, ten val zou komen en daardoor pijn of letsel zou oplopen.

Het hof heeft bijvoorbeeld niet vastgesteld dat de tegenspeler over het uitgestoken been van verdachte is gevallen.⁸

De A-G worstelt daar volgens mij ook mee en verwoordt het als volgt:

6. R.o. 3.3.

7. R.o. 2.4.

8. ECLI:NL:PHR:2018:655, punt 37.

'Dat het slachtoffer is gevallen is bewezen en dat het was ten gevolge van de actie van de verdachte eveneens, maar de details van de val zelf heeft het hof in het midden gelaten. Dat sluit echter geenszins uit dat voor het bewijs van het opzet in aanmerking kan worden genomen dat de verdachte moet weten dat bij de sliding tackle van te dichtbij de tegenstander vrijwel zeker over het uitgestoken been valt.'

Of in een concreet geval moet worden aangenomen dat sprake is van bewuste schuld dan wel van voorwaardelijk opzet zal derhalve moeten worden getoetst. Daarbij zijn relevant de aard van de gedraging en de omstandigheden waaronder de sliding is verricht en ook de uiterlijke verschijningsvorm van die sliding. Verklaringen van spelers zijn daarbij ook van belang. En hoe zit dat met de beoordeling van de tackle door een geoefend oog als een sportcommentator? De tackle van Van Persie werd door de commentator van FOX Sports beoordeeld met een gele kaart, terwijl de scheidsrechter een rode kaart trok. En is niet precies daarom ook van belang wat de scheidsrechter in het concrete geval heeft geoordeeld? Keijzer in zijn lezenswaardige noot⁹ bij ECLI:NL:HR:2008:BB7087:

'Denkbaar is dat in de ogen van gewone toeschouwers de verdachte het letsel mogelijksterwijs door een beoordelingsfout culpoos heeft toegebracht, terwijl daarentegen ervaren voetballers, die zelf vele slidings hebben uitgevoerd, in diens handeling de bedoeling hebben herkend in plaats van de bal de man te treffen, en wel met zodanige kracht dat de verdachte de aanmerkelijke kans op het daarbij toebrengen van ernstig lichamelijke letsel kennelijk heeft aanvaard.'

Het is dus de met name de uiterlijke verschijningsvorm, de wijze waarop de verdachte de slidingsactie heeft uitgevoerd waardoor het hof oordeelt dat de verdachte de aanmerkelijke kans op pijn of letsel ten gevolge van de sliding heeft aanvaard.

Voorwaardelijk opzet op een bepaald gevolg – zoals hier pijn of letsel – is aanwezig indien de verdachte bewust de aanmerkelijke kans heeft aanvaard dat dat gevolg zal intreden.

Dit sluit aan bij de overwegingen van de Hoge Raad in zijn arrest van 29 mei 2018,¹⁰ in welk arrest de Hoge Raad de zogeheten Cicero-formulering herhaalt:

'5.3.2. De beantwoording van de vraag of een gedraging de aanmerkelijke kans op een bepaald gevolg in het leven roept, is afhankelijk van de omstandigheden van het geval, waarbij betekenis toekomt aan de aard van de gedraging en de omstandigheden waaronder deze is verricht. Er is geen grond de inhoud van het begrip "aanmerkelijke kans" afhankelijk te stellen van de aard van het gevolg. Het moet gaan om een kans die naar al-

gemene ervaringsregels aanmerkelijk is te achten (vgl. HR 25 maart 2003, ECLI:NL:HR:2003:AE9049, NJ 2003/552).

In de conclusie van de Advocaat-Generaal wordt de vraag opgeworpen of nadere algemene aanknopingspunten kunnen worden gegeven om te bepalen onder welke omstandigheden sprake is van een aanmerkelijke kans als hiervoor bedoeld. Daaromtrent merkt de Hoge Raad het volgende op. Onder 'de naar algemene ervaringsregels aanmerkelijke kans' dient te worden verstaan de in de gegeven omstandigheden reële, niet onwaarschijnlijke mogelijkheid. Met de thans gebruikelijke formulering van de maatstaf van de aanmerkelijke kans is geen wezenlijk andere of grotere mate van waarschijnlijkheid tot uitdrukking gebracht dan met de in oudere rechtspraak, zoals in HR 9 november 1954, NJ 1955/55, gebruikte formulering "de geenszins als denkbeeldig te verwaarlozen kans".

De Hoge Raad kan geen algemene regels geven over de exacte grootte van de kans die in het algemeen of voor een bepaald type delict minimaal vereist zou zijn, laat staan deze kans in een percentage uitdrukken.

5.3.3. In zijn arrest van 25 maart 2003, ECLI:NL:HR:2003:AE9049, NJ 2003/552 heeft de Hoge Raad voorts overwogen dat wat betreft de vraag of sprake is van bewuste aanvaarding van zo een kans heeft te gelden dat uit de enkele omstandigheid dat de verdachte wetenschap heeft van de aanmerkelijke kans dat het gevolg zal intreden, niet zonder meer kan volgen dat hij de aanmerkelijke kans op het gevolg ook bewust heeft aanvaard, omdat ook sprake kan zijn van bewuste schuld. Van degene die weet heeft van de aanmerkelijke kans op het gevolg, maar die naar het oordeel van de rechter ervan is uitgegaan dat het gevolg niet zal intreden, kan wel worden gezegd dat hij met (grove) onachtzaamheid heeft gehandeld maar niet dat zijn opzet in voorwaardelijke vorm op dat gevolg gericht is geweest.'

En hier nu wringt, wat mij betreft, de schoen.

In deze zaak kan toch niet worden volgehouden, althans niet zonder nadere motivering, dat verdachte het (voorwaardelijk) opzet had om letsel en pijn in die mate toe te brengen dat er sprake is van de overschrijding van de grenzen binnen een sportsituatie waarbij van het ontbreken van de wederrechtelijkheid geen sprake kan zijn? Uit de Instructie veldvoetbal KNVB blijkt immers dat de sliding indien niet juist uitgevoerd als een overtreding wordt aangemerkt in de zin van de spelregels en derhalve binnen dat kader zal moeten worden gesanctioneerd. Het is juist dat er sprake is van een overtreding van de voetbalregels en dat de sliding op grond van de Instructie veldvoetbal KNVB als gevaarlijk spel wordt aangemerkt. De Hoge Raad: '(...) hetgeen bovendien een ernstige overtreding van de spelregels van het voetbal opleverde.' Maar is deze ernstige overtreding ook een flagrante overtreding als bedoeld in het eerder aangehaalde toetsingskader van de *Kokmeijer*-zaak?

9. N. Keijzer, NJ 2008/375, noot bij ECLI:NL:HR:2008:BB7987.

10. HR 29 mei 2018, ECLI:NL:HR:2018:718, r.o. 5.3.2.

In die zaak betrof het professionele voetballers, van wie het slachtoffer zijn voetbalcarrière heeft moeten beëindigen ten gevolge van het letsel. Voor zover ik heb kunnen nagaan was dat, ondanks het zwaar lichamenlijk letsel, in de onderhavige zaak niet het geval. In de *Kokmeijer*-zaak is, in mijn optiek, bovendien van belang dat de scheidsrechter in die zaak heeft verklaard dat die verdachte een buitensporige inzet pleegde, gekenmerkt door zijn snelheid en lichaamshouding en dat hij – in zijn veertienjarige loopbaan als scheidsrechter – een dergelijke overtreding, die hij omschrijft als een aanslag, nog nooit heeft gezien.¹¹

De Hoge Raad stelt in de Cicero-formulering dat er geen grond is om de inhoud van het begrip ‘aanmerkelijke kans’ afhankelijk te stellen van de aard van het gevolg. Echter, in de onderhavige strafzaak bekruipt mij echter het gevoel dat de sliding tackle in wezen is verworpen tot een gevolggerelateerd delict.

Wederrechtelijkheid

In sport- en spelsituaties hebben deelnemers tot op zekere hoogte bepaalde gevaarlijke gedragingen waartoe het spel uitlokt over en weer van elkaar te verwachten. Duidelijke spelregels bepalen de grenzen van de wederrechtelijkheid. Bij overschrijding van die grenzen, die duidelijke spelregels, is er sprake van wederrechtelijkheid en valt er ter zake van die ‘sportieve’ gedraging ook een strafrechtelijk verwijt te maken.

Uit de feiten in de onderhavige zaak volgt naar mijn smaak niet duidelijk waarin nu de wederrechtelijkheid van de gedraging zit. Het betrof zeker een gevaarlijke actie, de ruimte om te glijden was er niet dan wel was beperkt, de verdachte speelde de man en de bal (dus in elk geval ook de bal), en zeker is dat de bal in de buurt van de betrokken spelers was. Feit is ook dat het amateurspelers betreffen. Onduidelijk is gebleven of de tegenspeler over het uitgestrekte been van verdachte is gevallen. De getuigenverklaringen waren ook niet eenduidig. En ook zeker is dat de tegenspeler zwaar lichamenlijk letsel heeft opgelopen. Desalniettemin wordt de sliding niet aangemerkt als een ‘aanslag’, een flagrante overtreding zoals in de *Kokmeijer*-zaak.

Het hof heeft geoordeeld dat in deze zaak, door de wijze waarop de sliding is uitgevoerd, sprake is van een actie die als gevaarlijk spel kan worden bestempeld, wat een ernstige overtreding van de voetbalspelregels is. Met andere woorden: er is sprake van wederrechtelijkheid en dus van *mishandeling*.

Immers, de ingezette tackle is weliswaar van te dichtbij ingezet, in een beperkte ruimte. Op grond van de Instructie veldvoetbal KNVB is het raken van de tegenspeler altijd een overtreding (in de zin van de spelregels), maar bovendien een gevaarlijke actie. Dit maakt in wezen de verkeerd uitgevoerde sliding tackle tot voorbeeld van een van de gevaarlijke gedragingen waartoe het spel uitlokt en welke gedraging deelnemers aan de sport tot

op zekere hoogte over en weer van elkaar hebben te verwachten. Van Persie heeft ten aanzien van zijn hier besproken tackle zelf gesteld dat hij de tackle te laat heeft ingezet, hetgeen in de zin van de Instructie veldvoetbal KNVB een overtreding oplevert.

De vraag is waarin nu juist die wederrechtelijkheid van deze verkeerd uitgevoerde tackle zit, waardoor een strafrechtelijke kwalificatie van de overtreding op zijn plaats is.

Het komt mij voor dat juist het vallen over het been een indicatie voor een (te) dichtbij ingezette sliding tackle is, op grond van de Instructie veldvoetbal KNVB. Nu dat niet duidelijk is geworden, zet dat vraagtekens bij het gebrek aan ruimte voor de ingezette tackle. De A-G stelt zelf¹² dat de afstand in aanmerking kan worden genomen als factor die de sliding niet reglementair doet zijn. Maar ook dan is de vraag of iedere overtreding, iedere niet-reglementaire sliding ook wederrechtelijk in strafrechtelijke zin is.

Evident, moet dit per geval worden beoordeeld.

En moeten we wellicht zo ver gaan om – in weerwil van het toetsingskader van *Kokmeijer* – de sport- of spelsituatie als een zelfstandige factor te laten meewegen in de beoordeling van de ten laste gelegde opzet? Zou dit in het kader van de wederrechtelijkheid niet nadrukkelijker een factor van belang moeten zijn, juist ook gelet op de mogelijke samenloop van het tuchtrecht en het strafrecht? Wanneer is een gedraging in een sport- of spelsituatie nu zo excessief dat de gedraging als wederrechtelijk valt te bestempelen?

Kortom, ik mis een nadere motivering van het hof waaruit de wederrechtelijkheid van de onderhavige tackle blijkt. Onduidelijk blijft nu welke sport- of spelsituatie een gevaarlijke actie (een overtreding) in de zin van de spelregels, ook een te vervolgen strafbaar feit oplevert. Steun voor het oordeel van het hof dat er sprake is van *mishandeling*, ontbreekt echter nu het hof niet heeft kunnen vaststellen waar de bal zich op dat moment bevond en ook niet op welke plek verdachte het been van het slachtoffer heeft geraakt. Waardoor in elk geval niet gesteld kan worden dat de bal niet in de buurt van verdachte en slachtoffer was. Met andere woorden, uit welk bewijs volgt nu dat de sliding tackle op dusdanige wijze is uitgevoerd dat er van een flagrante overtreding van de voetbalregels sprake is, in casu van wederrechtelijkheid?

Conclusie

Natuurlijk hoort agressief en onoorbaar gedrag niet thuis in een voetbalwedstrijd. Zoals in het arrest van de Hoge Raad¹³ staat:

‘Bij gedragingen die in een spelsituatie plaatsvinden kan een speler de spelregels op een dusdanige wijze schenden en zo gevaarlijk handelen dat van het ontbreken van wederrechtelijkheid geen sprake kan zijn. In zeer ernsti-

11. ECLI:NL:HR:2008:BB7087, r.o. 3.3.

12. Punt 36.

13. ECLI:NL:HR:2008:BB7087.

ge gevallen, bijvoorbeeld bij een flagrante overtreding, kan het strafrecht worden ingezet naast de tuchtrechtelijke mogelijkheden die de sport zelf biedt.'

Dit arrest was een uitgelezen kans geweest voor de Hoge Raad om verder toe te lichten wanneer er nu sprake is van zulk een flagrante overtreding in een sport- en spelsituatie waarbij van het ontbreken van de wederrechtelijkheid geen sprake kan zijn en wanneer er sprake is van een (zware) overtreding, zelfs gevaarlijk spel, waarbij die wederrechtelijk wel kan ontbreken, omdat dit toch een gevaarlijke gedraging is waartoe het spel uitlokt en sprake is van gedragingen die de deelnemers aan het spel over een weer van elkaar te verwachten hebben. Ik kan mij niet aan de indruk onttrekken dat de aard van het letsel in deze zaak zwaar heeft meegewogen bij de beoordeling van de vraag of van voorwaardelijk opzet sprake was.

Consequenties van het hier besproken arrest zijn evenwel verstrekkend. Immers, iedere sliding tackle of andere actie welke een gevaarlijke actie oplevert in een (amateur)voetbalwedstrijd zou op deze manier, indachtig de lijn van de Hoge Raad, strafrechtelijk kunnen worden gekwalificeerd. Dit geldt mijns inziens ook voor de tackle van Van Persie in de wedstrijd Feyenoord-Vitesse van 30 september 2018.

Van belang is daarbij in elk geval de uiterlijke verschijningsvorm van de (spel)gedraging en derhalve de wijze waarop de – in dit geval – sliding tackle is uitgevoerd. Hierbij spelen de feiten en bijvoorbeeld de getuigenverklaringen (in amateurwedstrijden waarschijnlijk vooral schriftelijke verklaringen) een cruciale rol. Maar speelt bijvoorbeeld ook het niveau van de amateurklasse waarin de betrokken voetballers spelen een rol? En heeft Van Persie gelijk? Zit er verschil tussen de uitvoering van een tackle door een aanvaller en een tackle van een verdediger? De Hoge Raad maakt in dit arrest in elk geval ook geen onderscheid op grond van het klassement waarin de voetballers spelen. De Hoge Raad oordeelde al eerder in een ander arrest dat er geen onderscheid gemaakt moet worden tussen een amateurvoetbalwedstrijd en een professionele wedstrijd voor wat betreft de beantwoording van de vraag of er sprake is van (voorwaardelijk) opzet.¹⁴ Deze onduidelijkheid zou kunnen leiden tot willekeur in de strafrechtelijke aansprakelijkheid van een sportactie. Waarom een sliding in de amateurklasse wel strafrechtelijk vervolgen (naast opgelegde tuchtrechtelijke maatregelen) en in de eredivisie niet? Heeft dit niet rechtsongelijkheid tot gevolg? Kan een (minderjarige) amateurvoetballer strafrechtelijk veroordeeld worden voor een sliding, inclusief een aantekening op zijn justitiële documentatie en kan een professionele voetballer 'slechts' een tuchtrechtelijke schorsing van twee wedstrijden krijgen? Of hangt dat eigenlijk toch wel af van het gevolg c.q. de aard van het letsel ontstaan ten gevolge van die actie? Het gevolg zou toch geen rol mogen spelen bij een veroordeling wegens

mishandeling zwaar letsel ten gevolge hebbend? Het zware letsel is immers een geobjectiveerd bestanddeel en raakt niet aan het (voorwaardelijk) opzet.

De vraag blijft of de bedoelde gedraging een gevaarlijke gedraging is waartoe het voetbalspel, dan wel iedere andere sport- of spelsituatie, uitlokt en welke gedragingen deelnemers aan het spel over en weer van elkaar mogen verwachten en welke gedraging niet in de lijn der verwachtingen ligt. Ik vind dat deze beoordeling in eerste instantie bij uitstek is voorbehouden aan de scheidsrechter c.q. de sporttuchtbond en het strafrecht heeft te gelden als ultimum remedium.¹⁵

Nu de Hoge Raad in cassatie het arrest van het Gerechtshof Den Haag heeft bevestigd en wat mij betreft onvoldoende duidelijk is geworden wanneer een overtreding tijdens een wedstrijd strafrechtelijke implicaties met zich kan brengen, misstaat wat mij betreft consultatiebijstand met betrekking tot mogelijke strafrechtelijke consequenties in de kleedkamers voorafgaand aan de wedstrijd en ten-aanzien van het commentaar aan de pers na afloop van de wedstrijd, niet. Niet alleen op amateurniveau maar zeker ook op interlandniveau. Voor oud en jong.

14. HR 28 juni 2011, ECLI:NL:HR:2011:BQ4203, r.o. 2.4, VR 2012/71.

15. W. Bos & H. de Doelder, 'Berechting van "sportief" wangedrag', JV 2002, afl. 3.